הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

תוכן עניינים

א. ובעל הפיקים העיקל איזהו העיקל כל שהוא מקיף פרסותיו ואין ארכבותיו נוקשות זו לזו פיקה יוצא מגודלו עקיבו יוצא לאחוריו פרסותיו רחבות כשל אווז אצבעותיו מורכבות זו על זו או קלוטות למעלה עד הפרק כשר למטה מן הפרק וחתכה כשר היתה בה יתרת וחתכה אם יש בה עצם פסול ואם לאו כשר יתר בידיו וברגליו שש ושש עשרים וארבע.....2

ב. וחכמים פוסלין השולט בשתי ידיו ... וחכמים מכשירין 5

ג. בעל הפיקין שיש לו כסתות הרבה שופנר שאין לו כסתות כל עיקר.....5

ד. יתירה שיש בה עצם ואין בה צפורן מטמא במגע ובמשא ומטמא באהל ועולה למנין קכ"ה ... ובנספרת על גב היד ... יתרת שיש בה עצם ואין בה צפורן מטמא במגע ובמשא ואין מטמא באהל ... ובשאינה נספרת על גב היד ... גזירה שאינה נספרת אטו נספרת ... עבדו רבנן היכירא כי היכי דלא לישרפו עלייהו תרומה וקדשים ... רוב בנינו שני שוקיים וירך אחד הואיל ורוב גובהו בגדול איזהו רוב מנינו קכ"ה.....5

ה. בדקו ומצאו בה מאתים וחמשים ושנים אמר להם שמא באשה בדקתם שהוסיף לה הכתוב שני צירים ושני דלתות ... וכולן אין מטמאין באהל שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל דבר השוה לכל אדם 7

ו. איטר בין ביד בין ברגל פסול השולט בשתי ידיו ... מכשירין.....7

ז. הכושי הגיחור והלבקן והקפח והננס והחרש והשוטה והשיכור ובעלי נגעים טהורים פסולין באדם וכשרים בבהמה ... רבי אלעזר אומר אף בעלי הדלדולין 7

ח. אכל דבילה קעילית ושתה חלב או דבש נכנס למקדש חייב 9

ט. אלו כשרין באדם ופסולין בבהמה אותו ואת בנו טריפה ויוצא דופן..... 11

י. (ושנעבדה בהן עבירה ושהמית את האדם) 11

יא. והנושא נשים בעבירה פסול עד שידירנה הנאה והמטמא למתים פסול עד שיקבל עליו שלא יהא מטמא למתים..... 13

יב. אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים 15

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLll7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

יג. צריך לפרט את הנדר 15

יד. נדר שהודר ברבים ... יש לו הפרה 16

דף מה.

א. ובעל הפיקים העיקל איזהו העיקל כל שהוא מקיף פרסותיו ואין ארכבותיו נוקשות זו לזו פיקה יוצא מגודלו עקיבו יוצא לאחוריו פרסותיו רחבות כשל אווז אצבעותיו מורכבות זו על זו או קלוטות למעלה עד הפרק כשר למטה מן הפרק וחתכה כשר היתה בה יתרת וחתכה אם יש בה עצם פסול ואם לאו כשר יתר בידיו וברגליו שש ושש עשרים וארבע

חמש עשרה מומין פוסלים באדם בשוקים וברגלים[1] ואלו הן:

הראשון – מי ששוקיו עקומות[2] עד שמחבר רגל לרגל ואין ברכיו נוגעות זו בזו[3].

השני – מי שפיקתו יוצאת[4] והפיקה היא העצם העגול שלמעלה מן העקב מצד פנים והוא דומה לפיקה שטוות בה הנשים.

---

[1] רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ח הלכה יג

[2] והוא העיקל שאיזהו העיקל כל שהוא מקיף פרסותיו ואין ארכובותיו נוקשות זו לזו

[3] ועיין בר"ב שם שפירש שכשיושב מקרב פרותיו זו לזו ואין ארכובותיו נוגעות זו לזו

[4] במשנה שם איתא ובעל פיקה והעקל איזהו עקל וכו' פיקה יוצאה מגודלו ודעת הרמב"ם שבעל פיקה ופיקה יוצאה מגודלו הם שני דברים אבל בר"ב שם פירש דפיקה יוצאה מגודלו הוא פירוש של בעל פיקה ועיי"ש בתוי"ט שפיקתו יוצאה וכו'. והוא מחלוקת ראשונים בביאור המשנה: כתבו רש"י ורע"ב דהמשנה באה לפרש 'עיקל' ברישא, משמע דהא דהדר תנן "פיקה יוצא מגודלו" הוא פירוש ל'בעל הפיקין' דרישא, וצ"ע דבגמ' מפרש "בעל הפיקין – שיש לו כסתות הרבה". מיהו הראב"ד (ביאמ"ק ח. יג.) גם פירש שהמשנה חוזרת לפרש 'בעל הפיקין' דרישא, וביאר דכל דבר שיש לו עוגל גדול קורא אותו 'פיקה' מלשון פקעת, וזה כולל הנזכר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

השלישי – מי שעקבו יוצא לאחוריו עד שנמצא השוק כאילו הוא באמצע רגלו עומד שחצי רגל לפנים וחצי רגל לאחור.

הרביעי – מי שפרסותיו רחבות כשל אווז[5] דהיינו שאין ארכה יותר על רחבה אע"פ שאינן מדובקות יחדיו כשל אווז.

החמישי – מי שפיקה יוצאה מגודלו דהיינו שיוצא מגודלו[6] חתיכת בשר עגול[7].

השישי – מי שיש ברגלו אצבע יתירה אפילו שיש לו בכל אצבעותיו דהיינו בשתי ידיו ובשתי רגליו ואם חתכה כשר והוא שלא יהיה בה עצם[8].

השביעי – מי שחסר אחת מאצבעות רגליו או ידיו.

במשנה והנזכר בגמ'.ברם בדעת הרמב"ם שם ביארו המפרשים שהמשנה מפרשת רק 'איזהו העיקל'. ואילו 'בעל הפיקין' לחודיה ו'פיקה יוצא מגודלו' לחודיה, ובגמ' מפרש מהו 'בעל הקיפין' ואין לזה שייכות ל'פיקה יוצאה מגודלו' שאין צריך לפרשו – עי' רדב"ז, מהר"י קורקוס, תוי"ט, ח"נ. וע"ע רש"ש, וחזו"א (כו. יא.).וכתב הראב"ד ובעל הפיקין פי' בגמרא שיש לו כסתות הרבה והם עגבות והשופנר שאין לו כל עיקר והוא אינו מונה אותו ודומה שכל דבר שיש לו עוגל גדול קורא אותו פיקה כמו שאמרו עד פיקה של גרגרת עד שיעגילו ראש כפיקה של ערב ופיקה משרש פקעיות עכ"ל והנה כוונת דבריו מאחר שהמשנה בעצמה מפרש מהו בעל הפיקין וקמפרש פיקה יוצא מגודלו וא"כ למה סיבב רבינו לדרך אחר. ונ"ל לתרץ בפשיטות דרבינו מפרש דהאי הפיקה יוצא מגודלו אין זה פי' על בעל הפיקין דר' יוחנן מפרש בש"ס וז"ל א"ר חייא בר אבא אר"י בעל הפיקין שיש לו כסתות הרבה אמת מרש"י לכאורה משמע כהראב"ד שכתב שם וז"ל בעל הפיקין והעיקל כדמפרש וקמפרש עיקל ברישא עכ"ל מבואר מזה דפיקה יוצאת מגודלו הוא פי' לבעל הפיקין אבל רבינו אינו מפרש כן וכן הוא בפי' המשניות שלו וז"ל ובעל פיקה הוא שתהא עקבו מאחד רגליו בולטת ויוצאת יותר מן הראוי עכ"ל ובאמת לא ידעתי לפרש לדעת רש"י ז"ל הך מימרא דר' יוחנן אם לא דנאמר דהוא גורס בש"ס בעל הקיפין והשופנר כמו דאיתא לפנינו שם והמגיה על הגליון דצ"ל הפיקין לא דק בזה ויש לעיין בזה (וגם מרש"י ז"ל גופי' מבואר דמגיה כן וצע"ק). אמנם מה שהשמיט רבינו הך דהשופנר צ"ע. ודע כי בתוספתא פ"ה אי' בעל הקיפין והשייפצר. והנה זה וודאי ט"ס וצריך להגיה והשופנר כדאיתא בש"ס אמנם הא חזינן כי הנוסחא העיקרית בעל הקיפין וכן היה על כרחך גירסת רש"י וכנ"ל אמנם רבינו גרס בעל הפיקין. ומש"כ מרן בזה אינם אלא דברים תמוהים יעו"ש. הר המוריה שם.

[5] דהיינו שהיא רחבה ומשונה (מלבי"ם שם)

[6] בין ביד בין ברגל ר"ב שם פ"ז מ"ו

[7] מלבי"ם שם אות מט

[8] דאם יש בה עצם פסול אפילו חתכה עיי"ש בתפא"י אות נו ועיי"ש בתוי"ט ובר"ב שם כתב אם יש בה עצם פסול – "דהואיל וחתכה הרי הוא מחוסר אבר שנמצא בו" משמע שאם לא חתכה אם יש בה עצם כשירה ועיי"ש בתוי"ט שהקשה "ותימה דלקמן מפרש הר"ב כ"ש אם היה בידו אחת חמש ובידו אחת שש דהוי מום כו'. והיאך תלי טעמא הכא בהואיל וחתכה". ועיי"ש בחידושי מהרי"ח שכתב שכיון דאיתא התם ר' יהודה דמכשיר באצבע יתירה קמ"ל שאם חתכה והיה בה עצם פסול אבל לרבנן דפליג עליה דר"י בלא"ה בין חתכה ובין אם לא חתכה פסול אם יש בו עצם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

השמיני – מי שאצבעותיו מורכבות זו בידו או ברגלו[9] על גבי זו.

התשיעי – מי שהיו אצבעות רגליו מחוברות עד למטה מן הפרק האמצעי של האצבעות[10] הסמוך לכף היד או הרגל ואם היו עד הפרק או שחתכן והפרישן כשר.

העשירי – מי שרגלו כולה שוה[11] שנמצא רוחב פס אצבעותיו כרוחב עקיבו וכאילו היא חתיכה שוה[12].

האחד עשר – מי שרגלו עקומה[13] דומה למגל שנמצא פס רגלו שיש בו האצבעות עם עקבו כאילו הם שני ראשי הקשת

הי"ב – מי שרגלו חלולה והוא שיהיה אמצעה גבוה מעל הארץ ונמצא כשעומד עומד על עקיבו ועל אצבעות רגליו[14].

הי"ג – מי שברכיו עקומות לחוץ וקרסוליו לפנים ומקיש בקרסוליו בעת שמהלך[15].

הי"ד – מי שרגליו עקומות לצד חוץ ומקיש בארכובותיו בעת שמהלך

---

[9] תפא"י שם אות נ

[10] ר"ב שם

[11] עי' במרן שהערה מקורו מהך דתוספתא פ"ה יעו"ש והנה לא השמיענו ביאור התוספתא. ואולי י"ל כי הוא והקילבן שאי' בגמרא ובתו"כ (הובא לעיל ס"ק נ"ח) והנה רש"י פי' שהוא שפיקה יוצא מגודלו יעו"ש אמנם הק"א פי' שם שתי פירושים פי' אחד שרגליו מהופכות והוא הולך על צידי רגליו ופי' אחר שרגליו דקין יעו"ש וא"כ י"ל שרבינו מפרשו כמש"כ כאן ויותר נראה לענ"ד כי הקולבן נגזר מן בקולב הלך אחר ערסיותיו עי' שבת ס' א' יעו"ש היטיב. הר המוריה שם

[12] מה שאמרו בגמ' תנא בעל הקופין והשופנר ופי' ר' יוחנן בעל הקופין שיש לו כסתות הרבה ושופנר אין לו כסתות כל עיקר, מפרש רבנו כסתות מלשון קשתות. ולפ"ז מנה רבנו שופנר במום עשירי שהנה צד פס הרגל לצד פנימי עגול מעט שרוחב פס אצבעות רחב מן רוחב העקב ואם אין לו קשת כלל הוי שופנר ולהיפך בעל הפיקין שיש לו קשתות הרבה, ר"ל עיגול גדול כמגל שזהו מום אחד עשרה שמנה רבנו ודלא כמ"ש הראב"ד שרבנו השמיט בעלי פיקין ושופנר, וגם הכ"מ נדחק והעיד בעצמו שהוא דחוק והנכון כמ"ש. מרכה"מ שם

[13] עי' תו"כ שם וז"ל פסח בין חגר בשתי רגליו בין חיגר ברגלו אחת רגלו חלולה ועקומה ודומה למגל מנין ת"ל או פסח (כצ"ל לדעתי) וכ"ה בתוספתא פ"ה פרסתו חלולה עקומה דומה למגל עכ"ל ועי' בערוך ערך כסת ובתוס' ד"ה בעל הפיקן וכו' יעו"ש היטיב. הר המוריה שם.

[14] עיין לקוטי הלכות כאן שזהו שיש לו כסתות הרבה

[15] מהמשנה לעיל דף מג:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הט״ו – מי שהוא אטר ברגל ימינו[16].

ב. וחכמים פוסלין השולט בשתי ידיו ... וחכמים מכשירין

מששה המומין הפוסלים באדם[17] בידים, הוא מי שיש בידו אצבע יתירה באצבעות ידיו אפילו היו שש ושש, ואם חתך את היתירה כשר ואם היה בה עצם אפילו חתכה פסול.

מי שהוא אטר יד ימינו פסול ואם היה שולט בשתי ידיו כשר[18].

ג. בעל הפיקין שיש לו כסתות הרבה שופנר שאין לו כסתות כל עיקר

י״א[19] שמי שיש לו שרירי עכוזים גדולים, או שאין ניכרים כלל הרי זה מום.

ד. יתירה שיש בה עצם ואין בה צפורן מטמא במגע ובמשא ומטמא באהל ועולה למנין קכ״ה ... ובנספרת על גב היד ... יתרת שיש בה עצם ואין בה צפורן מטמא במגע ובמשא ואין מטמא באהל ... ובשאינה נספרת על גב היד ... גזירה שאינה נספרת אטו נספרת ... עבדו רבנן היכירא כי היכי דלא לישרפו עלייהו תרומה וקדשים ...

---

[16] נלמד מאיטר יד להלן

[17] רמב״ם שם הלכה יא

[18] כחכמים המכשירים ולית הלכתא כרבי מחבריו. הא המוריה שם

[19] באופן כללי ׳פיקה׳ היא בליטה, ונחלקו אם הכוונה כאן לבליטה גרמית, כדעת הרמב״ם והיינו עצם עגולה מעל העקב, ושופנר ובעל פיקין פי׳ במום העשירי והאחד עשר כמש״כ במרכה״מ שם וכ״מ בלקוטי הלכות וכפירש״י בשופנר ובעל פיקין. או לבליטה בשרית, היינו שהכוונה לשרירי עכוזים גדולים כשיטת והראב״ד, ולשאר ראשונים משמע ששרירי עכוז גדולים או חסרים לא חשיב מום מדלא מנאוהו, ומש״כ תוס׳ אינו אלא להוכיח שיתר בשר חשיב כסתות הרבה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח״ן 22887389 | ובטל׳ 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

רוב בניינו שני שוקיים וירך אחד הואיל ורוב גובהו בגדול איזהו רוב מניינו קכ"ה

אבר הפורש[20] מן המת מטמא במגע ובמשא ובאהל כמת והוא שיהיה שלם כברייתו בשר וגידים ועצמות.

אמרו חכמים מאתים שמונה וארבעים איברים יש באיש כל אחד ואחד מהן בשר וגידים ועצם ואין השינים מן המניין כל אבר מהן שפירש כברייתו בין מן החי בין מן המת מטמא במגע ובמשא ובאהל.

וכן אצבע יתירה שיש בה עצם ואין בה צפורן אם נספרת ע"ג היד כלומר שעומדת בסדר האצבעות, עולה למניין רוב האיברים, ואם אינה נספרת ע"ג היד מטמא במגע ובמשא ואינה מטמאה באהל וטומאתה מדברי סופרים.

ואם היה בה צפורן הרי היא כשאר האיברים.

ומפני מה גזרו טומאה על אצבע שאינה נספרת גזירה משום הנספרת ולמה לא טמאוה באהל עשו לה היכר כדי להודיע שטומאתה מדבריהם משום גזירה כדי שלא ישרפו על טומאתה תרומה וקדשים.

עצמות המת[21] שאין עליהם בשר אם נכרת בהן צורת עצמות הרי אלו מטמאין במגע ובמשא ובאהל כמת שלם שאני קורא בהם עצם אדם, וכן כל בניינו של אדם הוא שתי השוקים והירכים והצלעות והשדרה, ורוב בניינו של מת הרי הוא כמת שלם כיצד כגון שתי שוקיו וירך אחת אם חסר רוב בניינו כל שהוא הרי הן כשאר העצמות, רוב מניינו כיצד רוב מניין עצמות כגון שהיו קכ"ה עצם הרי אלו כמת שלם, היו קכ"ד הרי הן כשאר העצמות, אף ע"פ שהיה אדם זה יתר באיבריו או חסר באיבריו אין משגיחין בו אלא על מניין רוב כל אדם אע"כ היתה אצבע שיש בה צפורן או שהיתה נספרת ע"ג היד שהיא עולה למניין כנזכר.

---

[20] רמב"ם הלכות טומאת מת פרק ב הלכה ד, ז

[21] רמב"ם שם הלכה ח

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ה. ברקו ומצאו בה מאתים וחמשים ושנים אמר להם שמא באשה בדקתם שהוסיף לה הכתוב שני צירים ושני דלתות ... וכולן אין מטמאין באהל שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל דבר השוה לכל אדם

אמרו חכמים[22] מאתים שמונה וארבעים איברים יש באיש ובאשה מאתים ואחד וחמשים[23] כל אבר מהן שפירש כברייתו בין מן החי בין מן המת מטמא במגע ובמשא ובאהל חוץ משלשה איברים יתירות שבאשה שאינן מטמאין באהל.

דף מה:

ו. איטר בין ביד בין ברגל פסול השולט בשתי ידיו ... מכשירין

כבר התבאר באיטר יד או רגל הרי זה מום.

ז. הכושי הגיחור והלבקן והקפח והננס והחרש והשוטה והשיכור ובעלי נגעים טהורים פסולין באדם וכשרים בבהמה ... רבי אלעזר אומר אף בעלי הדלדולין

---

[22] שם הלכה ז

[23] יש לתמוה על רבינו שכתב שאינם אלא רנ"א דהוי דלא כמאן דלר' ישמעאל רנ"ב ולר"ע רנ"ג ואפשר לומר שסובר רבינו דר"א ורבי יהושע פליגי ור"ע מוסיף אחד מינייהו ה"ל רנ"א באשה ופסק כמותו. כס"מ. ואני אומר דרבנו גרים גבי תלמידיו של רבי ישמעאל מאתים חמישים ואחד וכן מוכרח גירסא זו דהא גרסינן במתני' סוף פ"ק דאהלות וחמשה בנקוביו ופירש הרא"ש כלי הזרע והזכרות וכ"כ רבנו בפי' המשנה ונקבים הן הן כלי ההולדה והאמה והרי הזכרות חסר באשה ואי ס"ד דהגי' מאתים חמישים ושנים אדרבה הוי סייעתא לר"ע דאיכא חמשה יתרות באשה וחסר הזכרות ולפי גי' רבנו מאתים חמישים ואחד ניחא דר"א ור"י לא פליגי וקשה לר"ע וזה מוכרח. מרכה"מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

שמונה מומים[24] פוסלים בעור בשר האדם ואלו הן:

הראשון – הכושי[25].

השני – הלבן ביותר כמו גבינה או שלג[26].

השלישי – האדום כשני או ארגמן.

הרביעי – בעלי נגעים טהורים שנשתנה העור מחמת עצמו כמו הבוהק[27].

החמישי – שנשתנה העור מחמת דבר אחר כגון צרבת המכוה וזה בכלל נגעים טהורין.

השישי – מי שהיתה בעור פניו[28] שומא שיש בה שיער אע"פ שאינה כאיסר אלא כל שהוא, וי"א אף בכל גופו.

השביעי – מי שהיתה בעור פניו שומא כאיסר או יותר.

---

[24] רמב"ם שם הלכה ו

[25] במשנה התם איתא הכושי הגיחור והלבקן שהם השחור והלבן ביות והאדום וכתב שם בפי' המשניות "והשמר שמא תעלה בדעתך שאלו השמות נאמרו על הגוונים לפי שאינן אלא שמות לבני אדם שיש בהן אלו הגוונים" דהיינו שישנם אומות שצבע עורם כך וכמש"כ בתפא"י שם אות סג

[26] תפא"י שם אות סג

[27] שאם יש בו נגע טמא מיד שנכנס לעזרה חייב כרת משום טומאה (תפא"י שם אות סז)

[28] מדברי הטא"ה סי' ל"ט מוכח דשומא שיש בה שיער או שומא גדול כאיסר בכל מקום שהיא בגוף הוי מום ועיין שם במרן שתמה על רבינו דאית ליה דלא הוי מום אלא בפנים. מל"מ התמיהא מבוארת בדברי רבינו דמהסוגיא שהזכיר מרן ז"ל סוף פרק המדיר משמע דשומא גדולה כאיסר או קטנה ויש בה שער פסלה בכל הגוף מדמוקים לה ר' יוסי בר חנינא בעומדת על פדחתה דהוי מום באשה יתר על הכהנים משמע דבשאר הגוף קטנה לא פסלה אפי' באשה אבל גדולה או אפילו קטנה ויש בה שער פסלה בכל הגוף בין בנשים בין בכהנים ועוד הכרח הרב ב"י אה"ע סי' ל"ט דאם איתא דשומא לא פסלה אלא בפנים לא הו"ל למימר הכא והכא פסלה אלא הכי הו"ל למפרך שומא ראה ונתפיים הוא כי היכי דפריך גבי עומדת על פדחתה ע"כ ויש לישב בדוחק דבשומא גדולה בפנים אין לומר ראה ונתפיים דבטלה דעתו אצל כל אדם גם בפירוש המשנה כתב רבינו כמ"ש כאן עיין עליו. מעשה רקח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

השמיני – בעלי הדלדולין[29] דהיינו שחתיכות בשר מדולדלות מגופו והוא שידלדל העור והבשר או הלחלוחית שיש בעור שנדלדל באי זה מקום שיהיה מכל הגוף הרי זה מום[30]: (שם הט"ו)

ועוד יש שם באדם ארבעה מומין אחרים[31] ואלו הן:

הראשון – החרש[32].

השני – השוטה.

השלישי – כהר התבאר לעיל דף מד: שהנכפה[33] אפילו שאינו אל פעם אחת בימים רבים.

הרביעי – מי שרוח רעה מבעתתו תמיד או בעתים ידועים.

ח. אכל דבילה קעילית ושתה חלב או דבש נכנס למקדש חייב

כבר התבאר במסכת נזיר דף ד. ובסנהדרין דף ע: ושבועות דף כג. שכל כהן הכשר לעבודה[34], אם שתה יין או שאר משקין המשכרים[35], אפילו מן החלב או מן הדבלה, אסור לו להכנס[36] מן המזבח ולפנים, ואם נכנס והוא שתוי יין או שכור משאר משקים המשכרין, אע"פ שלא עבד עבודה הרי זה

---

[29] ורבינו גורס שם ר"א בן יעקב כדאיתא שם בפי' המשניות לרבינו וידוע דמשנת ראב"י קב ונקי. הר המוריה שם

[30] ואם התכה כשר (תפא"י שם אות סט)

[31] שם הלכה טז

[32] עיין תוס' רעק"א שם שהביא שבשו"ת נוב"י אבהע"ז סי' נג נסתפק אם הוא דוקא שאינו שומע ואינו מדבר או אפילו אינו שומע לחוד

[33] נופל מחמת חולי ואפילו אינו אלא פעם אחת בזמן מרובה ואינו תדיר (ר"ב שם פ"ז מ"ה) ועיי"ש במשנה שנמנה נמי השיכור ועיי"ש בר"ב שפי' "ולא מיין, הוא דחשיב כבעל מום מן המומין היתרים באדם שאם עבד לוקה ואין עבודתו מחוללת. אבל השכור מיין ושכר, אם עבד חלל. דבפרשת שתויי יין כתיב (ויקרא י) ולהבדיל בין הקודש ובין החול. ושכור דמתניתין אינו אלא ששתה חלב הרבה, או רוב דבש, או אכל דבילה קעילית, ונתבלבלה דעתו. שאלו חשובים כבעלי מומים ואין מחללים עבודה": ועיין ליקוטי הלכות בעין משפט סו"פ ז

[34] רמב"ם ביאת המקדש פ"א ה"א ב והט"ו סה"מ ואלה המצוות ל"ת עג

[35] עיין בערוה"ש סעי' יט שאין שיעור בשתיה בשאר משקין אלא כל ששתה והשתכר מזה אסור ועיין לקמן גבי שיעור היין

[36] כאן לא כתב להכנס לעבוד כיון שאזהרה איכא בעצם הכניסה וכדלקמן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

לוקה, הואיל והוא ראוי לעבודה, ונכנס בשעת העבודה מנוול ככה, הרי הוא מוזהר שלא יכנס. וי"א[37] שאין בו מלקות אלא אסור מדרבנן[38].

ואם[39] נכנס שתוי יין ועבד, לוקה[40] ועבודתו פסולה, וחייב מיתה בידי שמים. שנאמר (ויקרא י פסוק ט) יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם. ודין הנכנס ככה מן המזבח ולפנים, ודין היוצא משם אחד הוא, כיצד כגון ששתה רביעית יין בין האולם ולמזבח ויצא לוקה, וכן אם עבד ביציאתו חייב מיתה[41].

ואם היה שכור[42] משאר משקין המשכרין[43], אע"פ שאסור להכנס למקדש[44] מ"מ אינו חייב מיתה. ואם עבד אע"ג שלוקה[45] עבודתו[46] כשרה[47], שאין חייבין מיתה אלא על

---

[37] **השגת הראב"ד שם**

[38] וז"ל שם "זה לא מצאתיו אלא כשהוא קרב למזבח שכך שנו בתורת כהנים בבאכם אל אהל מועד אין לי אלא אוהל מועד מניין לעשות מזבח כאהל מועד ת"ל אתה ובניך אתך וגו' וכן יציאה כביאה מאתך מ"מ מזבח קאמר אבל לפנים מן המזבח מעלות דרבנן הם ואין בהן מלקות ולא מיתה" וכן דעת תוס' כריתות יג ע"ב ד"ה ונכנס ודעת הרמב"ם כביומא מד ע"ב דבין מזבח לאולם מעלות דאורייתא נינהו והדיחוי בגמ' דיחוי בעלמא הוא כדרך הש"ס (ערוה"ש הל' בית המקדש סי' יד סעי' כט) ועיין בכסף משנה ובנו"כ על הרמב"ם שהאריכו בביאור הסוגיות לדעת הרמב"ם והראב"ד ואכמ"ל

[39] **שם ה"א והט"ז**

[40] סנהדרין פי"ט ה"ב

[41] סמ"ג ל"ת ש הביא מתורת כהנים "אין לי אלא בביאה מניין אף ביציאה תלמוד לומר אתה ובניך פי' אפילו אחד מהן יוצא, מניין לעשות המזבח כאהל מועד תלמוד לומר אתה ובניך פי' בדבר שאתה ובניך חלוקין משאר ישראל, רבי אומר נאמר כאן בבאכם אל אהל מועד ונאמר בקדוש ידים ורגלים בבואם אל אהל מועד מה להלן עשה גישת מזבח כביאת אהל מועד ועשה בו יציאה כביאה אף כאן כן"

[42] **רמב"ם שם ה"ב**

[43] ובשאר משקין אין שיעור לשתייתו אלא כל שנתבלבלה דעתו לוקה (מנחת חינוך מצוה קנב אות ז)

[44] ולרמב"ם הנ"ל אם נכנס הרי זה לוקה ולראב"ד אינו לוקה

[45] עיין בתרגום יונתן על התורה שם שפירש "חמר וכל מדעם מרוי" וכן משמע מדברי האונקלוס שם "חמר ומרוי" משמע שיש איסור דאורייתא בשאר משקים וכדעת הרמב"ם וכן משמע דעת האבן עזרא עה"ת שם שפי' "ושכר העשוי ממין חטה או דבש או תמרים" וכן דעת רבנו בחיי שם ועיין שו"ת הרשב"א ח"א סי' שסג שביאר דעת הרמב"ם שפסק בזה כר' יהודה ולא כר"א

[46] עיין ערוה"ש שם סעי' יז שהקשה דבבכורות ס"פ מומין אלו איתא שלר' יהודה שאר משקין פוסלים העבודה וא"כ הרמב"ם ודאי לא פסק כר"י ועיי"ש שתירץ דפסקינן כר"י לענין אזהרה אבל לא לענין מיתה והביא ראיות מהש"ס

[47] והנה במצוה זו ומצות פרוע ראש וקרוע בגדים, חוץ מה שעובר על הלאוין, עובר על עשה דמורא המקדש ג"כ, דכולם מצווים מחמת מורא המקדש ויש לחקור באותם שאין מחללין עבודה וגם אין בהם חיוב מיתה כגון שכור משאר המשכרים שעובר רק בלאו אפשר דאם אין שם כהן אחר וצריכין להקריב התמיד דהוי עשה דרבים אפשר דדחי לא תעשה, אף דאין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש, מ"מ עשה דרבים אפשר דדחי אף במקדש, כמו דלא צריך בעידנא, עיין בראשונים ראש השנה (ל"ב ע"ב) גבי שופר (שבלי הלקט ר"ה סי' רצ"ד), ואין כאן מקומו. עכ"פ אם נאמר דדחי א"כ העשה דוחה ומותר לעבוד, אך לפי מה שכתבנו דאיכא ג"כ עשה דמורא המקדש, א"כ אין העשה דוחה לא תעשה ועשה אף בעשה דרבים (מנחת חינוך שם אות יא)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

היין בשעת עבודה, ואין מחלל עבודה אלא שכור מן היין. וי"א[48] שאין שכור משאר משקין אסור מן התורה אלא איסורו הוא מדברי חכמים.

ט. אלו כשרין באדם ופסולין בבהמה אותו ואת בנו טריפה ויוצא דופן

כבר התבאר במסכת זבחים דף עא: שבהמה שנולד בה[49] אחת מן הטרפיות האוסרות אותה באכילה אסורה לגבי המזבח הרי הוא אומר[50] (מלאכי א פסוק ח) הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ הֲיִרְצְךָ אוֹ הֲיִשָּׂא פָנֶיךָ.

ואף על פי שאינה ראויה לקרבן אין פודין אותה שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, אלא ירעו עד שימותו ויקברו. ובאדם כשר[51]

וכן יוצא דופן[52] ומחוסר זמן ובכלל זה אותו ואת בנו שהרי אינו יכול להקריב את השני עד למחר, פסולין אף על פי שאין בהם מום שנאמר (ויקרא כב פסוק כז) שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד פרט ליוצא דופן, וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים פרט למחוסר זמן, תַּחַת אִמּוֹ פרט ליתום שנולד אחר שנשחטה אמו, ובאדם כשר[53].

י. (ושנעבדה בהן עבירה ושהמית את האדם)

---

[48] רמב"ן עה"ת שם וכן משמע מרש"י עה"ת שם שפירש יין ושכר "יין דרך שכרותו" ועיין כריתות יג ע"ב תוד"ה אמר רב הלכה כרבי אליעזר שהקשו "ואם תאמר והא אמר רב (כתובות דף י:) אבל תמרים אל יורה ויש לומר דהתם מדרבנן אבל מן התורה יין דוקא" וא"כ ליכא לדבריהם איסור תורה כלל ולכאורה תוס' לשיטתם שאין איסור אלא בעבודה ולא בכניסה וא"כ לא מצינו חילוק בין אזהרה למיתה אלא תמיד חייב שניהם ולהכי לא מסתבר לאסור במשקים אבל לרמב"ם שיש חילוק גם ביין א"כ דין משקין בעבודה ובכניסה כדין יין בכניסה

[49] רמב"ם שם פרק ב הלכה י

[50] יש לתמוה שהרי בת"כ ובפ"ו דתמורה (דף כ"ט) דורש כשהוא אומר מן הבקר למטה וכו' להוציא את הטריפה משמע שמן התורה הוא דהא דריש לה מקרא ובפרק בתרא דבכורות (דף נ"ז) יליף דטרפה פסול לקרבן בג"ש ואפשר שסובר רבינו דסמך בעלמא הוא דמסמיך להו אקרא ואג"ש דהא קיימא לן דלא מיפסיל משום מום אלא בנלוי דוקא אי נמי דה"ק אפילו לא היה בה איסור מן התורה הוי ליה לפסלה משום הקריבהו נא לפחתך. כס"מ שם

[51] רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ז הלכה יב

[52] רמב"ם שם פרק ג הלכה ד

[53] רמב"ם ביאת המקדש שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

עוד התבאר שם ובמסכת קידושין דף סו. ששור בין תם[54] ובין מועד שהמית אדם בין איש או אשה או קטן או עבד ונגמר דינו לסקילה בבית דין של עשרים ושלשה[55], אם נסקל השור, אסור לאכלו, ועובר בלאו שנאמר (שמות כא פסוק כח) וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ .ולוקה שתים[56].

נוסף לאיסור אכילה אסור גם בהנאה ולכך נאמר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ שלא יתננו לנכרי ולא יתננו לכלבים או איזו הנאה, ואפילו העור ושאר דברים כגון גידים ועצמות הכל אסור בהנאה.

הבא[57] על הבהמה או שהביא בהמה עליו בין כדרכה בין שלא כדרכה, רם היו שני עדים בדבר, שניהן נסקלין גם האדם וגם הבהמה. שנאמר (ויקרא יח פסוק כג) וּבְכָל בְּהֵמָה לֹא תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְטָמְאָה בָהּ, בין שרבעה או הביאה עליו. ואסורה באכילה משום שנאמר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ ולאו זה הוא אף בבהמה שנגמר דינה לסקילה[58] מחמת שרבעה או שנרבעה לאדם[59].

הרובע[60], והנרבע, ושהמית את האדם, שבשרן אסור בהנאה[61], אין צריך לומר באלו שהן אסורין לגבוה. שאחד הבהמה ואחד העוף שנרבעה או שהמית את האדם, הכל פסול לגבי המזבח.

אולם יש שאסורין למזבח למרות שמותרים להדיוט, ובמה אמרו שהן אסורין למזבח כשהיו מותרין להדיוט, כגון שהיה שם עד אחד בלבד והבעלים

---

[54] רמב"ם מאכלות אסורות פ"ד הכ"ב

[55] וכיון דצריך עשרים ושלשה א"כ לא הוי גמר דין בפחות. ופשוט דשורו של כהן גדול (עיין מנחת חינוך מצוה נא אות יט) דצריך שבעים ואחד, אינו נאסר עד שנגמר דינו בשבעים ואחד. (מנחת חינוך מצוה נב אות ז)

[56] משום לא יאכל את בשרו ומשום נבילה והיאך חל איסור שור הנסקל על לאו דנבלה, או משום איסור בבת אחת אם נאמר כשיטת רוב הפוסקים לקמן דשור הנסקל אינו נאסר אלא לאחר מיתה וגם מחמת איסור הנאה הוי ליה איסור חמור, או איסור מוסיף לקצת שיטות, וגם להפוסקים דנאסר מחיים, חל האיסור מחיים, וזה תלוי אם בחייה לאברים עומדת, (עיין חולין ק"ב ע"ב), ואכמ"ל בדין איסור חל על איסור והחלב ג"כ אסור בהנאה, עיין פסחים כד ע"ב וכז ע"ב, ועיין צל"ח שם פלפל איך חל על החלב, ואין כאן מקומו בענינים אלו (מנחת חינוך מצוה נב אות א)

[57] רמב"ם איסורי ביאה פ"א הט"ז חינוך מצוה רי

[58] ודלא כרבנו אפרים בתוס' שם וכבר דחו שם התוס' דבריו מקידושין פרק האיש מקדש נ"ז ע"ב, דמבואר בהדיא דברובע ונרבע ג"כ נוהג זה, ומתוספתא מפורשת בבבא קמא פ"ד ה"ח, עי"ש

[59] תוס' כריתות דף כד ע"א ד"ה דאמרו לו

[60] רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ד הלכה א ב

[61] ועיין אלה המצוות לא תעשה שמח שמט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

שותקין[62], או על פי הבעלים אף על פי שאין עד כלל, היה שם עד אחד והבעלים מכחישין אותו, הרי אלו מותרין אף למזבח.

בזמן הזה[63] שאין לנו בעוונותינו בית דין של עשרים ושלושה וא"א לגמור דינו של שור הנסקל שור שהמית אדם או שנעברה בו עבירה אין איסור באכילתו אם נשחט וי"א[64] שלכתחילה לא ישחטו על מנת לאוכלו אלא ימכרנו לעכו"ם ובדיעבד אם שחטן מותר לאוכלו וי"א שמצוה לשוחטו ולאכלו מיד ולא ישהנו למוכרו או להניחו בחיים כלל ומ"מ אין לכתוב על עורו ספרי תורה תפילין ומזוזות.

יא. והנושא נשים בעבירה פסול עד שידירנה הנאה והמטמא למתים פסול עד שיקבל עליו שלא יהא מטמא למתים

כבר התבאר במסכת גיטין דף לה: שכהן שהיה[65] נושא נשים בעבירה אינו עובד עד שידירוהו ב"ד על דעת רבים, כדי שלא יהיה לו הפרה[66], שלא יוסיף לחטוא, ועובד ויורד ומגרש.

---

[62] יש להסתפק אם העד הזה אינו כשר לעדות, כגון אשה או עובר עבירה, ומעיד שהשור הוא רובע או נרבע או הרג את הנפש ואין הבעלים מכחישין אותו אם נפסל השור מעל גבי המזבח, מי אמרינן דהתורה שאסרה לקרבן ע"י עד אחד אינו אלא בעד כשר, או לאו דווקא עד כשר. ערוך השלחן העתיד איסורי מזבח נה ו

[63] ט"ז יו"ד סי' קנג ס"ק א ופתחי תשובה שם ס"ק א

[64] ועיין בשו"ת חכם צבי סי' פ"ד שהאריך בזה וכתב "משום ובערת הרע מצוה לשוחטו ולהעבירו מן העולם כיון שאין לנו בית דין בזה"ז שנוכל לבערו ע"פ בית דין כעיקר מצוותו וכן כתב בספר חסידים להיתר וכבר נודע גדולות מחברו זצל"ה וכ"כ הט"ז ז"ל סי' קנ"ג בי"ד ואין להחמיר כלל וכלל"

[65] רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ו הלכה ט

[66] ותימ' למה לי ע"ד רבים כיון דצריך לפרט הנדר וכשישמע החכם הנדר לא יתיר לו ובב"ז סוף מנחו' הקשה קושי' זו, ונ"ל כיון דפליגי ביה אמוראי בגמרא ולא איפסקא הלכתא בהדיא חששו הרשב"א והרמב"ם דלמא אזל לגבי חכם דס"ל כמ"ד א"צ לפרט הנדר ושרי' ליה וא"ל מאלמנ' דאמרי' פ"ד דגיטין דף ל"ד שתהא נודרת ליתומים דהיינו שתאמר יאסרו עלי כל פירות שבעולם אם נהניתי מכתובתי ולא חיישינן דלמא אזלא לגבי חכם כו' והיינו משום דקי"ל צריך לפרט וי"ל דגבי מלתא דאיסורא החמירו טפי. מג"א שם נח ב"ש אבהע"ז צו לו, ועיין פרי מגדים אשל אברהם שם שפירש דבריו שבנושא נשים פסולות מדירין אותו שלא יהנה מאשתו לבד, א"כ יתיר החכם גם אם מדירין שלא יהנה מאשתו פסולה מיגז גייז מלת פסולה וכהאי גוונא נמי הוה מפרט הנדר ומופר הוא, ואלמנה מנכסי יתומים כיון דעיקר הנדר יאסרו פירות אם נהניתי מכתובה זה עיקר הנדר (ותלאה בתנאי), אם גייזה לתנאה לא הוה מפרט ולא מופר הוא, וכל זה מעלה ארוכה להרמב"ם, אבל הרשב"א הביאו [הב"י] ביו"ד [סימן] רכ"ח והמחבר שם סוברים דצריך לפרט הסיבה, א"כ קשה כאן. ולזה כתב שחששו שמא ילך אצל חכם תחלה שיסבור כתוספות דאין צריך לפרט הסיבה, וא"כ אף מדירה שלא ישא נשים פסולות לעולם יגוז ויאמר כן שלא ישא גרושה כו', והחכם לא ידע שהוא כהן. מה שאין כן באלמנה זהו עיקר הנדר וצריך לפרט, ואם לאו אין מופר. ועיין באר היטב אבהע"ז צו על שו"ע סעי' יט מש"כ עוד בזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

וכן אם היה מטמא למתים פסול עד שיקבל עליו בב״ד שלא יטמא, ואם עבר ועבד קודם שידיר או שיקבל אף על פי שהוא נשוי בעבירה לא חילל עבודה.

וכן לענין נשיאת כפים[67] כהן שנשא[68] גרושה וה״ה חללה וזונה או חלוצה נכרית וגיורת[69], לא ישא כפיו[70], ואין נוהגין בו קדושה אפילו לקרות בתורה ראשון, ואפילו גירשה או מתה, פסול, עד שידור הנאה על דעת רבים[71], מהנשים שהוא אסור בהם. וגם צריך לקבל לגרש אותה באותו היום[72] ואם ירצה לשהותה עוד על איזה זמן שלא לגרשה[73], אף שהדיר ממנה הנאה אסור לישא כפיו וגם אינו עולה לתורה ראשון.

נטמא במזיד[74] למת שאינו משבעה מתי מצוה, פסול מן הדוכן וכל מעלות הכהונה, עד שישוב ויקבל בב״ד שלא יטמא עוד למתים. ובזה א״צ לידור ולישבע[75].

רופא שמבקר מתים או שלומד רפואה ומטמא עצמו ע״י לימודים פתלוגיים על נפטרים, אף שהנפטרים הם נכרים, נפסל מלעלות לדוכן, עד שיקבל עליו לא לעבור עוד, שכיש לו תועלת הרווחת ממון אינו מועיל בקבלה לבד, עד שידור ברבים כמו בנשים בעבירה[76].

---

[67] שו״ע ונו״כ או״ח קכח מ – מא

[68] וכתב הפמ״ג (א״א סקנ״ח) הנושא׳ נשים לאו דווקא, הוא הדין בא עליה בזנות פסול לכתחילה לעבודה, והוא הדין לנשיאת כפיים אם היה מועד לכך, עד שידיר שלא לשוב עוד לכסלה, ו׳נושא׳ אפילו פעם אחת נמי פסול. וכ״ש אם לקחה לו לאשה אך בלי חופה וקידושין דפסול לכהונה ולנשיאות כפיים שו״ת קנין תורה ח״ד סי׳ י״ב, ודלא כשו״ת בנין ציון ח״א סי׳ ו.

[69] מ״ב שם קמז

[70] ומה שנתבאר שאין שאר עבירות מונעים נשיאות כפיים היינו דוקא בעבירות שאין שאר הכהנים מוזהרים יותר מישראל אבל במה שהכהנים מוזהרים יותר מישראל שקדושת כהנים גרם לו והוא חיללו לפיכך פסול מדרבנן לכל דבר כהונה עד שידור ע״ד רבים. מ״ב קמז

[71] שנדר שהודר על דעת רבים אין לו התרה אבל בשלא ידור על דעת רבים חיישינן שמא ילך אצל חכם וישאל על נדרו לפי שיצה״ר תוקפו לעריות. מ״ב שם קמח

[72] והיינו דאפילו מגרש אותה אחר הנשיאת כפים גם כן שרי, וכההיא דאמרינן שם בגמרא, נודר ועובד יורד ומגרש, אלא דצריך על כל פנים לקבל על עצמו תיכף באותו יום לגרשה. מ״ב קמט שער הציון קטז

[73] כ״ה באליה רבה בשם תשובת הרא״ם. וכתב עוד שם דאפילו הוא מעכב מחמת נפשות לגרשה אפילו הכי לעת עתה הוא פסול לכהונה. והפרי מגדים נשאר בדין זה בצריך עיון ולכן לא העתקתיו בפנים. שער הציון ס״ק קיז

[74] ודי לנו אם להחמיר במועד לכך, ולא באקראי כיון שבאמת עיקר דין זה לכו״ע אף בעבודה אינו כ״א קנסא דרבנן בעלמא וצ״ע לדינא, מ״ב קנ שם וביאור הלכה

[75] דשאני עריות דיצרו תקפו

[76] תשובת כתב סופר סימן ט״ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח״ן 22887389 | ובטל׳ 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

יב. אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים

כבר התבאר במסכת חולין דף עח: שאע"ג שאיסור[77] אותו ואת בנו נוהג בין בבן זכר בין בנקיבה, מ"מ לגבי האם יש חילוק שבנקבות אם היא אמו ודאית שילדתו בפנינו לוקה, אבל בזכרים אם הוא אביו ודאי שברור שלא היה אצל אמו אלא זכר זה, הרי זה ספק דאורייתא ואסור לשחוט שניהן ביום אחד ואם שחט אינו לוקה שהדבר ספק[78] אם נוהג בזכרים או אינו נוהג.

ואם אינו יודע[79] שזה אביו או אמו מותר לשחוט שניהם ואינו חושש מספק[80] ואפילו אם דומה הוולד ממש בצורתו ובסימניו לאיזה בהמה אינו חושש לומר מסתמא הוא אביו או אמו ומותר לשחוט שניהם ביום אחד.

יג. צריך לפרט את הנדר

עוד התבאר בגיטין שם אשמרו חז"ל שקודם[81] שיתירו לו צריך שיפרט להם הנדר כדי ליזהר מן הרמאין, שמא ידרו דברים שאין מתירין, כגון שנדר להתרחק מן האיסור או מן הגזל וכהאי גוונא שיתבאר שאין מתירין, לפיכך יפרט להם הנדר, והסבה[82] שבשבילה נדר, ואם לא פרט אין התרתן התרה

---

[77] שו"ע ונו"כ טז סעי' ב

[78] דהלכה כר' יהודה בחולין עט ע"א דאב ובנו הווה ספק אם התורה אסרה

[79] שמלה חדשה שם סעי' ב

[80] כיון שתולים שהולד בא מרוב בהמות דעלמא (שם)

[81] שו"ע ונו"כ יו"ד רכח יד

[82] ומהתימה דלא ראיתי נוהגין כן אפי' מרבנן דייקי ובאמת שבש"ס ופוסקים לא נזכר שצריך שיפרט הסיבה כו' אבל לרש"י ורשב"א וב"י דס"ל הכי קשיא ונראה משום דרוב הנדרים שבאים לפני חכם הן שנדר להתענות או שלא לאכול בשר ולשתות יין וכיוצא בהן דברים שהם לסגף נפשו וסבתן מסתמא ידוע שנדר בשביל להצדיק נפשו מ"ה אין רגילין לשאול על סבתן משא"כ כשנדר אדברים אחרים כגון שלא יהנה לחבירו שצריך שידע סבתם עכ"ל פרישה ומ"ש ובאמת שבש"ס ופוסקים כו' ליתא דמה דאיתא בש"ס ופוסקים צריך לפרט הנדר היינו שיפרש הסיבה כדמוכח בהשולח (דף ל"ה ע"ב) ובבכורות (סוף דף מ"ה) ע"ש בש"ס ופוסקים גם ליישובו עדיין ק' דהא אין נוהגין לפרש הסבה בשום נדר ועוד לדבריו מכ"ש דיש לפרט הסבה דדלמא לא היתה כוונתו להצדיק נפשו ואנו חושבין דכונתו היתה להצדיק נפשו גם בש"ס ופוסקים משמע דבכל נדר צריך לפרט אלא נראה דמאי דאמרינן צריך לפרט הנדר חובת הנודר הוא ולא שהחכם צריך לשאול על זה ומי שאינו מפרט הסבה היינו משום שנדר בסתם מבלי סבה ומי שנדר מחמת סבה ואינו מפרש באמת עון הוא בידו ואין מביאין ראיה מן השוטים. ש"ך שם כה. ועיין אמרי ברוך שם , צע"ג דמתוספות (עירובין) [ערכין] דף כ"ג [ע"א] ד"ה (מ"ד) [מר סבר] מבואר שאין צריך לפרט הסיבה, ומדברי רש"י בגיטין [לה, ב ד"ה צריך] לא נשמע רק שצריך לפרש כל לשון הנדר, על כן תהא האשה צריכה לפרט שאמרה בנדרה אם נהניתי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

מדרבנן שגזרו כן, אולם כשפרט לאחד מן המתירין סגי, בין שיאמר להם אותו האחד הפרט בין שיאמר להם סתם שהוא יודע שנדר זה מן הנדרים הנתרים הוא, סומכין עליו, אף על שהשנים האחרים אינם יודעים, לא הנדר ולא הסבה שנדר עבורה.

יד. נדר שהודר ברבים ... יש לו הפרה

עוד התבאר שם דף לו. שנדר שהודר במעמד רבים[83], אולם לא אמר על דעת רבים יש לו התרה, שהרי לא תלה כלום בדעתם[84] אלא נדר בפניהם.

וכבר התבאר שם דף לה. שנדר שהודר[85] על דעת רבים אפילו מעצמו, שלא הדירוהו הרבים[86], אמרו ז"ל שחמור הוא יותר[87] מנדר על דעת חבירו מעצמו, ואין לו התרה בלא דעתם[88] אלא אם כן יש מצוה בהתרתו, שמכיון שיש מצוה בהתרתו סמכינן שמן הסתם הם מסכימין להתרה, לפיכך מתירין לו בלא דעתם.

מכתובתי, אבל מה שלא הוציא בפיו בעת שנדר רק חשב בלבו שמחמת זה נדרה אין צריך לפרט בפני החכם, אמנם מדברי התוספות גיטין [שם] ד"ה קסבר מבואר שדעתם שם שצריך לפרש גם הסיבה. וכן מבואר גם מדברי רש"י במסכת בכורות דף מ"ה ע"ב ד"ה צריך לפרט, יעוין בשו"ת מהרי"ט ח"א סימן קמ"ב.

[83] שו"ע ונו"כ יו"ד רכח כג

[84] וכתב ב"י בשם תשובות הרשב"א שא"צ להתיר בפניהם ושכן מוכח בכמה מקומות בפ' השולח ומשמע מדבריו שם דאפילו בלא ידיעת אותן רבים התירו לו דדוקא בנודר ע"ד יחיד הוא שאמרו כן עכ"ל ב"י וכן מוכח בהשולח ריש דף ל"ו ובבכורות ס"פ מומין אלו במאי דפריך התם אלא למ"ד נדר שהודר ברבים יש לו הפרה מאי איכא למימר דא"צ להתיר בפניהם ולא להודיע, מיהו נראה דהיינו דוקא כשאין להרבים תועלת בנדר ההוא הא לאו הכי לא גרעי מיחיד שאסור משום חשד. ש"ך שם עה

[85] שו"ע ונו"כ שם כא

[86] בערכין כ"ג א' פירש רש"י [ד"ה] על דעת רבים שאומרים לו נדור, ובפרק השולח [גיטין] ריש דף ל"ו פירש רש"י [ד"ה על דעת רבים] כך יאמרו לו הרי אנו מדירים אותך על דעתינו, אך מדברי הפוסקים כולם מבואר דגם כשהוא אומר על דעת פלוני כו' כדלקמן בשו"ע סעיף זה. גליון מהרש"א ש/ם טז

[87] בהקדש על דעת רבים צדד הש"ך חו"מ סימן רנ"ה ס"ק ו' ד"ה ואי לאו, דמועיל התרה, דמסתמא ניחא ליהו בההתרה כי היכא דלהוי מותרים בו בהנאה. גליון מהרש"א שם טו

[88] וצריך שם התרת חכם שדעתם לחוד לא מהני. ש"ך שם לה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu